

Již názvem své bakalářské práce se Kryštof Dokoupil hlásí k badatelskému tématu, které V. Černý svého času pojmenoval jako „baroko po baroku“. Toto téma má v českém literárním dějepisectví už poměrně bohatou tradici, a to navzdory skutečnosti, že historie bádání o české barokní literatuře je vlastně poměrně krátká. Jako svébytná disciplína se sice česká literárněvědná barokistika konstituovala teprve na počátku 30. let 20. století, ovšem již tato první, zakládající generace barokologů považovala za důležité položit si také otázku po významu baroka, resp. barokní literatury pro novodobou českou literaturu. Jejím primárním cílem bylo ukázat, řečeno slovy F. X. Šaldy, „jak baroko srostlo s národní povahou českou“, tj. bylo součástí jejich polemiky s pojetím baroka jako „cizáckého“, bytostně nečeského umění, jejich apologie barokní literatury jako zcela nedílné součásti české (národní) literatury. Česká barokistika se formovala v době celoevropského nadšení pro barokní umění, jež se mj. projevovalo i pokusy uchopit baroko jako univerzální, nadčasovou uměnovědnou kategorii, jako „vývojovou zákonitost“, opakovaně se navracející v dějinách evropského umění, a toto pojetí posléze našlo své příznivce i mezi bohemisty (např. R. Pynsent). Hledání „věčného barokního fenoménu“, resp. „ustavičné přítomnosti barokního principu v české kultuře“ je do velké míry příznačné i pro esej Z. Rotrekla *Barokní fenomén v současnosti*, vzniklý v 80. letech 20. století, jenž zejména po knižním vydání v r. 1995 podnítl řadu dalších pokusů o hledání „barokních rysů“, „reflexí baroka“ či „příbuzenství s barokním stylem“ (A. Haman, J. Med, V. Papoušek, J. Vojvodík ad.) v české literatuře 20. století, resp. pokusu prezentovat baroko jako možný „interpretační klíč“ k vybraným textům novodobé české literatury (J. Trávníček).

K posledně jmenovanému přístupu se de facto hlásí i K. Dokoupil, který se pokusil o interpretaci novely J. Durycha *Boží duha* „ve světle vlastností barokní literatury“ (s. 41). O Durychově inspiraci barokem, resp. barokní literaturou se sice již opakovaně uvažovalo (jako „barocizujícího spisovatele“ ho označil např. již F. X. Šalda), vždy se však v té souvislosti přednostně zmiňovala Durychova historická próza, zasazující vyprávěné příběhy do první poloviny 17. století (J. Holý, J. Trávníček ad.). K. Dokoupil si naproti tomu vybral Durychovu pozdní novelu (napsanou r. 1955, publikovanou r. 1969), jejíž děj je situován do Sudet bezprostředně po vysídlení německého obyvatelstva.

Ač se autor bakalářské práce rovněž hlásí k Rotreklově výše zmiňovanému eseji jako svému výchozímu podnětu (s. 40), přejímá zároveň Šaldův důraz na baroko jako historický, již uzavřený fenomén (s. 9) a jeho rozlišení autorů, resp. textů „barokních“ a „barocizujících“ (s. 42). Na četné výše zmiňované interpretační pokusy, vzniklé zejména na přelomu 20. a 21. století, (záměrně?) nijak nenavazuje. Pro bakalářskou práci K. Dokoupila je příznačné hledání vlastní metody a pečlivé definování nástrojů pro textovou analýzu včetně užitého pojmoslovného aparátu (zejména s. 5–10), byť jeho postup není vždy zcela konzistentní: např. v úvodu práce obhajuje a zdůvodňuje možnost porozumět zvolenému textu jeho čtením v komparaci s jiným textem vzniklým v odlišném historickém a literárním kontextu (s. 7), Durychovu *Boží duhu* ovšem nakonec čte ve srovnání – jak ostatně sám konstatuje – „s prototypickým barokním textem“ (s. 9). Přesněji řečeno: vymezil si na základě literárněhistorických prací zejména první české barokistické generace (především V. Černého a Z. Kalisty, částečně též J. Vašici, A. Nováka, F. X. Šaldy, a spíše jen okrajově badatelů druhé poloviny 20. století E. Petru a M. Kopeckého) soubor dvaadvaceti tezí definujících „esenci barokní slovesnosti“ (s. 10–19), které mu posloužily jako základní nástroje pro analýzu Durychovy novely. Ptá se tedy de facto, nakolik je v Durychově textu zřetelná inspirace modelem (českého) literárního baroka, který se v českém literárním životě zejména od počátku 30. let 20. století utvářel nejen literárněvědnými odbornými i popularizačními texty, ale (nárazově) též intenzivním edičním zpřístupňováním vybraných textů českého (zejména katolického) písemnictví 17. a 18. století. Této skutečnosti si je ostatně K. Dokoupil vědom, jak je zřejmé např. z jeho konstatování, že jeho pokus

o vymezení baroka je ptaním se po „základní představě po baroku“ (s. 9) výše zmíněných českých barokologů.

Dokoupilova analýza Durychova textu se soustřeďuje na identifikování míst, „která jsou obzvláštním projevem baroknosti“ (s. 20), přičemž se jako základní metoda používá citování pasáží identifikovaných jako „barokní“. „Značné disparátnosti“ takto komponovaného textu si je přitom K. Dokoupil vědom a výběr citovaných pasáží a jejich nové uspořádání prezentuje jako součást interpretační práce (s. 41). Vlastní interpretační pasáže, ač se netýkají všech citovaných úryvků Durychovy novely, přitom obsahují mnohé bystré postřehy a dokládají Dokoupilovu vnímavost pro literární kvality analyzovaného textu. Síla jeho postupu, založeného na pozorném a zároveň poučeném čtení, spočívá zejména v zaměření na detaily, jež se mu daří přesvědčivě interpretovat jako signifikantní či v některých případech přímo klíčové pro význam celého textu (např. Durychovo užití ornamentu). Nelze přitom přehlédnout, že navzdory záměrné disparátnosti analytické kapitoly se K. Dokoupil při interpretacích opakovaně vrací k témže pasážím (především k prvnímu osobnímu setkání hlavních postav a k epizodě pohřbu tlejících těl ženy a dítěte, resp. rozhovoru ústřední dvojice nad jejich otevřeným hrobem), jež se tak v jeho interpretaci ukazují být zvláště silně „barokní“. A nelze zároveň přehlédnout, že právě tyto pasáže lze označit jako důležité i z narativního hlediska.

Esenciální pojetí baroka jako uzavřené historické epochy lineárního a víceméně nevyhnutelného vývoje, z níž jednotlivá umělecká díla vyvstávají jako konkrétní projevy (národního) ducha, které K. Dokoupil de facto přejímá s výše uvedenými barokologickými pracemi, je pro jím zvolené téma ovšem v lecčems limitující. Větší interpretační možnosti by mu mohla nabídnout pojetí jiná, např. rétorické pojetí uměleckého stylu jako sémiotického kódu a komunikační strategie, umožňující volbu z různých stylů, které má autor v určité době k dispozici a které jsou tedy i pro čtenáře „čitelné“, jak o uměleckém stylu uvažují v poslední době historikové výtvarného umění, např. M. Bartlová (koneckonců právě od dějin výtvarného umění literární historie pojem uměleckého slohu – včetně pojmu baroko – původně převzala), nebo literárněhistorický synopticko-pulzační model, který propracovává (na českém literárním materiálu 19. století) D. Tureček se svými žáky. Jejich využití by možná ještě lépe umožnilo sledovat „baroknost“ v textu vytvořeném na počátku druhé poloviny 20. století, jeho současné užívání až prolínání několika rozdílných stylových rejstříků, případně interferenci několika diskurzů, a tedy i nabídlo další možné nástroje pro ohledávání baroka v Durychově novele a jeho podílu na celkovém významu a smyslu textu.

Text bakalářské práce K. Dokoupila je stylisticky a formulačně kultivovaný, zejména v úvodní a závěrečné pasáži nabývá spíše vytríbeně esejistického charakteru. Vedle poctivého úsilí o vlastní badatelský přístup, důkladně promyšlený i poučený systematickým studiem odborné barokologické literatury, se jeví být drobná pravopisná opomenutí či svérázný způsob zápisu bibliografických údajů v seznamu literatury jako zcela podružné. Bakalářskou práci Kryštofa Dokoupila proto **doporučuju** k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako **výbornou**.

V Praze 1. června 2020

Mgr. Marie Škarpová, Ph.D.